

Kostråd vid diabetes typ 1 och typ 2

Gunilla Willsteen
Leg dietist

VO Endokrin
SUS Malmö
2015

Styrdokument för kostråd vid diabetes

Socialstyrelsen gav i december 2011 ut

Syftet med kostbehandling

- Stabiliserat blodsocker
- Förbättrad metabol kontroll
- Minskad risk för hjärt-kärlsjukdom

Kost vid diabetes

Vetenskapligt stöd finns för fyra olika kost

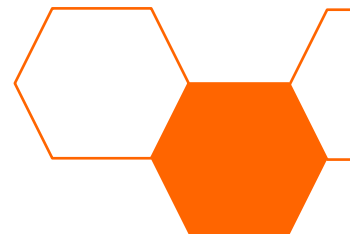
- Traditionell diabeteskost (50-60E% kolhydrater)
- Måttlig lågkolhydratkost (30-40E% kolhydrater)
- Medelhavskost (45-50E% kolhydrater)
- Traditionell diabeteskost med lågt GI (50-60E%)

A decorative graphic consisting of several orange-outlined hexagons of varying sizes, some of which are solid orange. One hexagon is solid orange and positioned to the left of the text box.

Vad passar dig?

Vetenskapligt stöd finns för enskilda livsmedel

- Grönsaker, rotfrukter, baljväxter
- Fukt
- Fullkornsprodukter
- Fisk
- Nötter, mandel, frön
- Alkohol
- Kaffe
- Sötningsmedel

Kolhydrater

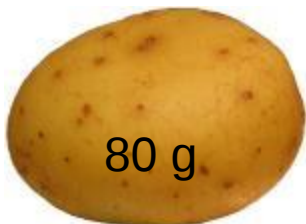
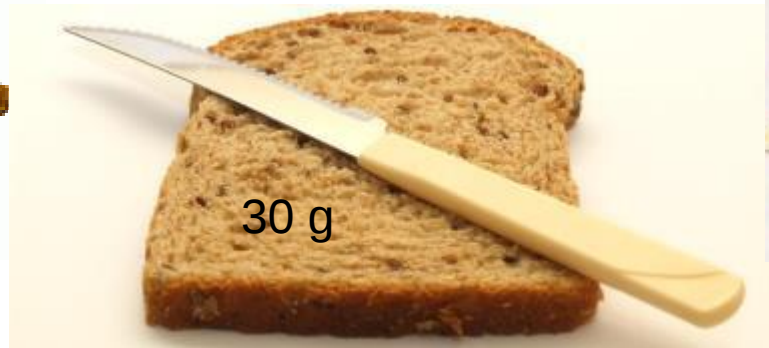

500 gram frukt och grönt per dag

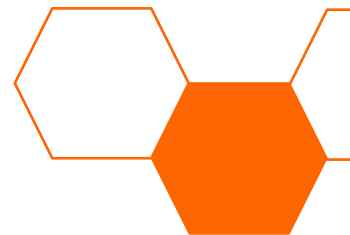

.15 gram kolhydrater

Kolhydraträkning

1. Bli kolhydratmedveten
2. Var finns kolhydraterna?
3. Uppskatta kolhydratmängd i måltid
4. Vid typ 1 diabetes -beräkna insulindos till kolhydratintag
5. Vid typ 2 diabetes – är intaget av kolhydrater rimligt

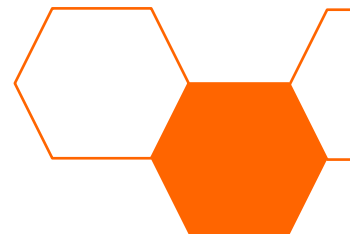

Kolhydratkvot

500 dividerat med total daglig dos insulin

Exempel 500/50E insulin = 10g kH

dvs 1 E insulin "tar hand om" 10g kH

Kolhydratmängder per dag i olika energinivåer och olika E%

Kolhydrater	1600 kcal	2000 kcal	2400 kcal	3000 kcal
30 E%	120 g	150 g	180 g	225 g
40 E%	160 g	200 g	240 g	300 g
50 E%	200 g	250 g	300 g	375 g
60 E%	240 g	300 g	360 g	450 g

1600 kcal/dag 45 E% kolhydrater

180 g kolhydrater
på hela dagen

50 g

50 g

15 g

10 g

15+5 g

35 g

2000 kcal/dag 40 E% kolhydrater

185 g kolhydrater
på hela dagen

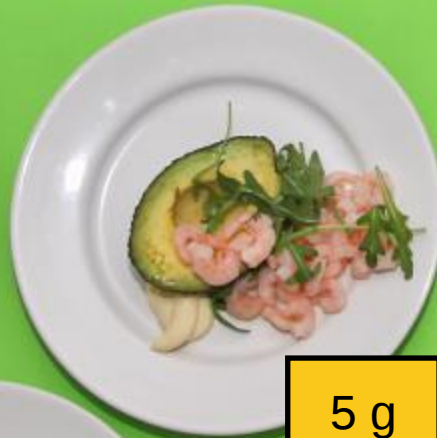
70 g

45 g

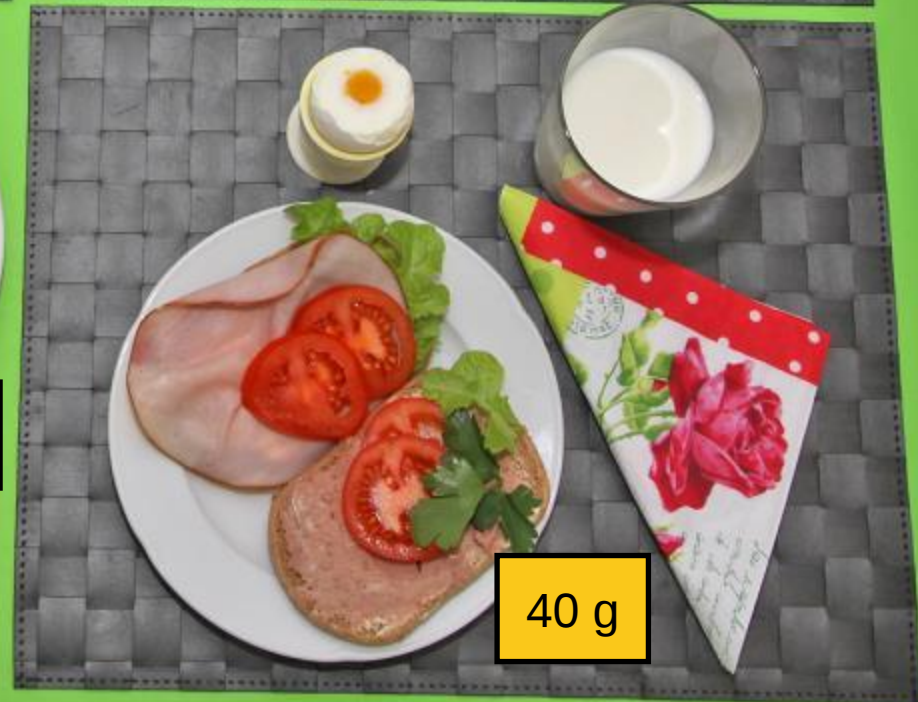
15 g

5 g

10 g

40 g

385 g kolhydrater
på hela dagen

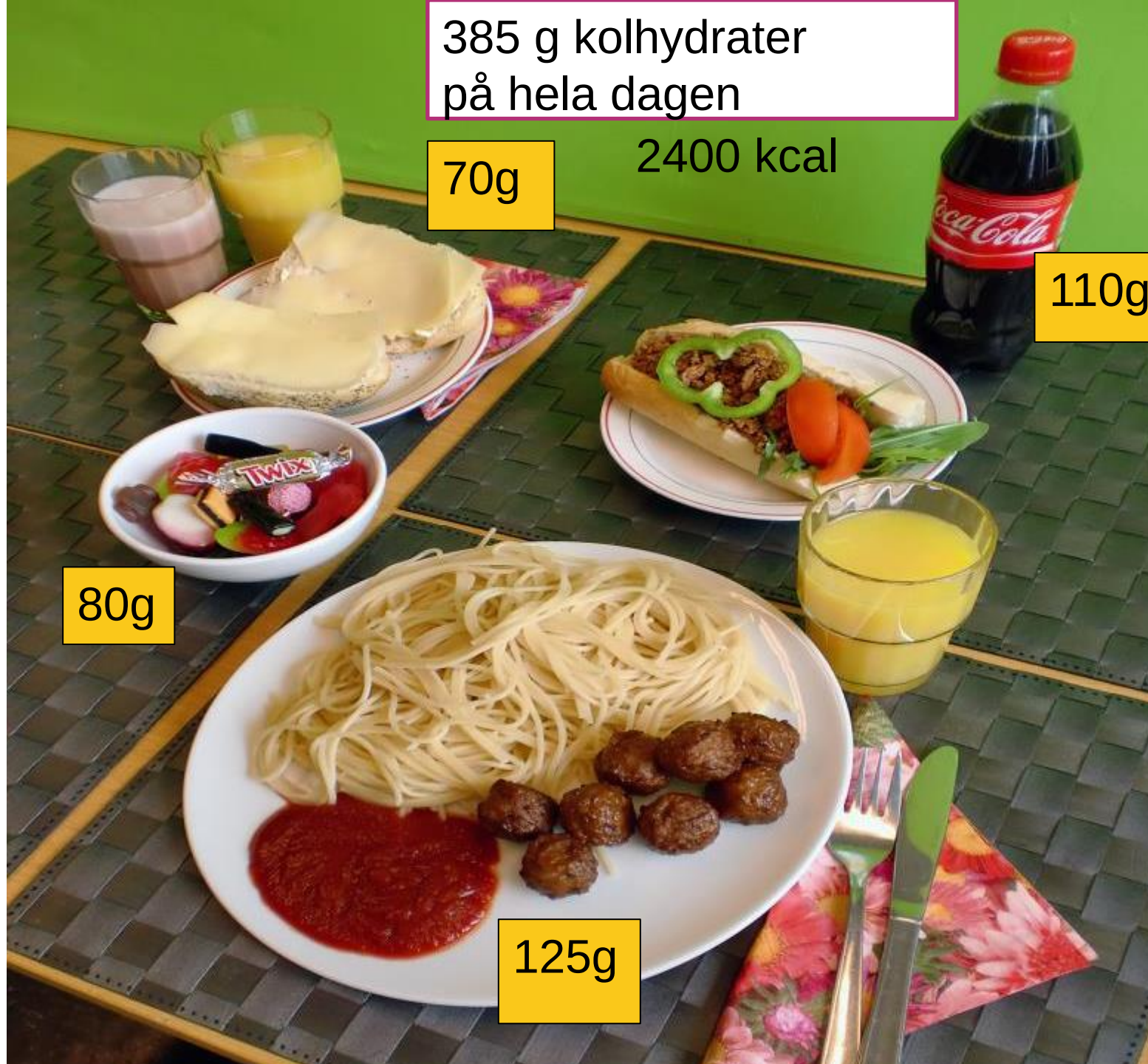
70g

2400 kcal

110g

80g

125g

Omättat fett

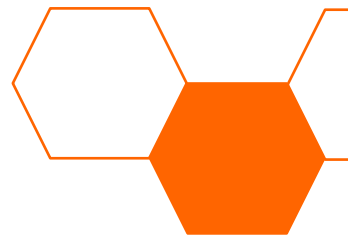

Nyckelhålet –enkelt att välja nyttigt

- Mer kostfiber och fullkorn
- Mindre och/eller nyttigare fett
- Mindre socker
- Mindre salt

Kött, fisk, skaldjur, potatis, grönsaker,
frukt och bär är naturligt nyckelhålsmat

SLV Enklare att välja hälsosamt

Kvällsmat/Middag kl. _____ Kolhydrater (g)

Se middag/lunch ! (40-45)
Vatten som måltidsdryck istället för mjölk.

Mellanmål kl. _____

1 skiva	mjukt bröd	(20)
1 tsk	lättermargarin	(0)
1 portion	pålägg (enligt lista)	(0)

TOTALT ca 210-220 g kolhydrater/dag

Utbyte

15-20 g kolhydrater = 25 g kolhydrater =

1 skiva mjukt bröd (30-40 g)	125 g potatis, kokt
2 stycken knäckebröd	100 g ris, kokt
2 stycken fullkornsskorpor	100 g pasta, kokt
1 dl havregryn	1½ skiva mjukt bröd
1 dl müsli	2 dl bruna bönor
85 g kokt potatis (1 styck medelstor)	2-2½ dl ärtsoppa
65 g kokt ris (knappt 1 dl)	2½-3 dl rotmos
65 g kokt pasta	2 dl bulgur, kokt
	1½ dl quinoa, kokt
	1,25-2,5 dl linser/bönor, kokta

10-15 g kolhydrater =

2-3 dl mjölk/fil/yoghurt naturell
1 styck äpple/apelsin/banan/päron
2-3 dl bär
12 stycken jordgubbar
12 stycken vindruvor
12 stycken körsbär

2010

1600 kcal/dag

Frukost kl. _____ Kolhydrater (g)

Alt 1

2 dl	lättermjölklättilättyoghurt naturell	(10)
2 skivor	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(40)
2 tsk	lättermargarin	(0)
2 portioner	pålägg (enligt lista)	(0)
	grönsaker	(0)

Alt 2

1 portion	gröt, kokt på vatten (1 dl gryn)	(20)
2 dl	lättermjölkl	(10)
1 skivor	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(20)
1 tsk	lättermargarin	(0)
1 portion	pålägg (enligt lista)	(0)
	grönsaker	(0)

Alt 3

1 dl	müsli (lägst 9 g kostfiber/100 g)	(20)
2 dl	lättermjölklättilättyoghurt naturell	(10)
1 skiva	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(20)
1 tsk	lättermargarin	(0)
1 portion	pålägg (enligt lista)	(0)
	grönsaker	(0)

Påläggslista

1 portion *motsvarar*: (ca 35 kcal)

1 skiva (10 g) hårdost 17%	½ ägg
1 msk (15 g) mjukost	2 tsk (10 g) kaviar
2 msk (30 g) keso	3 bitar (15 g) inlagd sill
2 skivor (30 g) magert köttpålägg	¼ burk (30 g) makrill/sardin i tomatsås
1 skiva (15 g) mager korv	
1 msk (15 g) mager pastej	

Mellanmål kl. _____**Kolhydrater (g)**

1 skiva	mjukt bröd	(20)
1 tsk	lättmargarin	(0)
1 portion	pålägg (enligt lista)	(0)
1 styck	frukt	(10)

Middag/Lunch kl. _____**Alt 1**

75/125 g	kött/fisk (tillagad vikt)	(0)
125 g	potatis (2 små) <i>alt</i> 150 g potatismos	(25)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)
2 dl	lättnmjölk	(10)

Alt 2

75/125 g	kött/fisk (tillagad vikt)	(0)
100 g	kokt ris	(27)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)
2 dl	lättnmjölk	(10)

Alt 3

75/125 g	kött/fisk (tillagad vikt)	(0)
100 g	kokt pasta	(25)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)
2 dl	lättnmjölk	(10)

Alt 4

2½ dl	kött-/fisk-/grönsakssoppa	(5)
3 stycken	knäckebröd <i>alt</i> 1½ skiva mjukt bröd	(30)
3 tsk	lättnmjölk	(0)
75/125 g	kött/fisk	(0)
2 dl	lättnmjölk	(10)

100 g kokt ris (1,4 dl)
motsvarar
35 g (0,4 dl) okokt ris.

100 g kokt pasta
motsvarar
35 g okokt pasta.

Lagom mängd matfett
till matlagningen per
dag är 1 msk flytande
margarin eller matolja.

Alt 5

2 stycken	ägg (kokt/stekt/till omelett)	(0)
fri mängd	grönsaker, ev lättstuvade	(5)
1 skiva	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(20)
1 styck	knäckebröd	(10)
2 tsk	lättnmjölk	(0)
1 styck	frukt	(10)

Alt 6

1½ dl (150 g)	keso	(0)
1 skiva	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(20)
1 styck	knäckebröd	(10)
2 tsk	lättnmjölk	(0)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)
1 styck	frukt	(10)

Alt 7

2 dl	lättnmjölk/lättfil/lättyoghurt naturell	(10)
1 skiva	mjukt bröd (lägst 7 g kostfiber/100 g)	(20)
1 styck	knäckebröd	(10)
2 tsk	lättnmjölk	(0)
75 /125 g	kött/fisk ex pannbiff/makrill i tomatsås	(0)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)

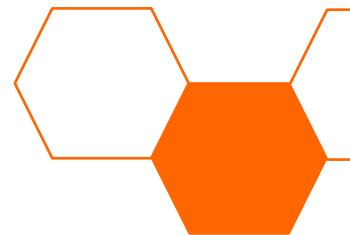
Alt 8

1 portion	gröt, kokt på vatten (1 dl gryn)	(20)
2 dl	lättnmjölk	(10)
1 styck	knäckebröd	(10)
1 tsk	lättnmjölk	(0)
75/125 g	kött/fisk ex mager falukorv/tonfisk	(0)
fri mängd	grönsaker/rotfrukter	(5)

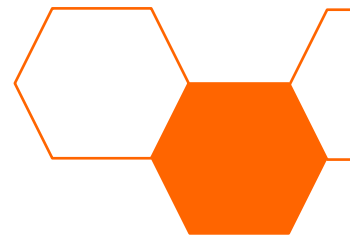
Mellanmål kl. _____

1 skiva	mjukt bröd	(20)
1 tsk	lättnmjölk	(0)
1 styck	frukt	(10)

KOSTFIBER

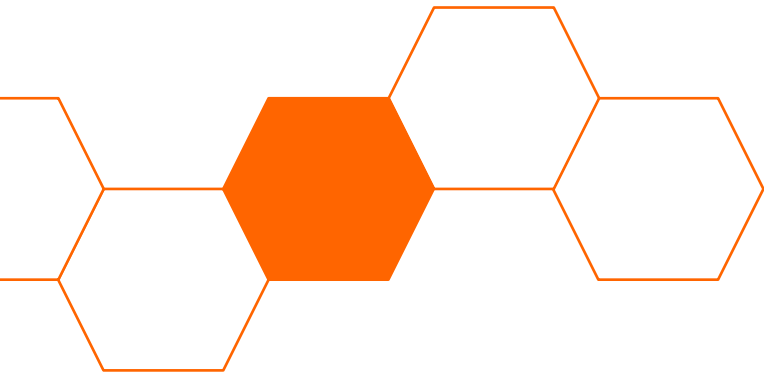
SÖTNINGSMEDEL

Endokrinologens hemsida

Gå in här

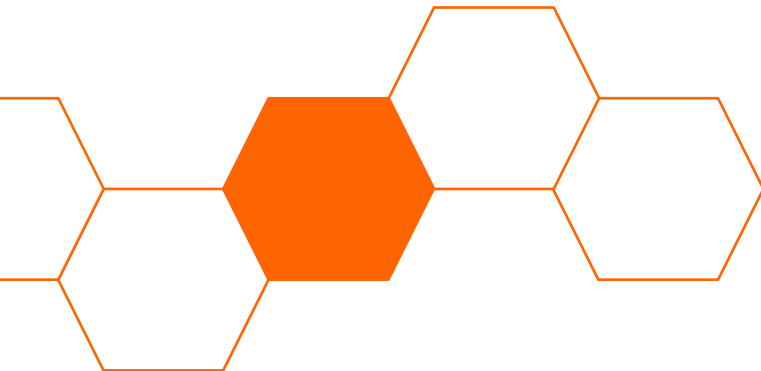
www.skane.se/sus/malmo

SLV's hemsida

Gå in här

www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/mat-och-naring/faktaskrifter-om-protein-fett-och-kolhydrater/

TACK

